

моврядування, зокрема, у сферах РАЦС, реєстрації земельних ділянок, реєстрації транспортних засобів та видачі посвідчень водія та ін. Особливо гострим залишається питання неурегульованості відносин щодо оплати адміністративних послуг (критерії платності/безоплатності, порядку визначення розмірів плати за платні адмінпослуги тощо). У цій частині доцільними є розробка та ухвалення закону про адміністративний збір, що потребує наукової підтримки.

9. Потребує суттєвого оновлення законодавство України про адміністративну відповідальність, у тому числі в частині його уніфікації і поширення лише на адміністративні за своїм змістом правопорушення. Законодавство про адміністративні правопорушення на сьогодні залишається найбільш застарілою частиною адміністративного законодавства України, основні засади якого залишаються без суттєвих змін з 1984 р. (часу ухвалення Кодексу України про адміністративні правопорушення).

10. У законодавчому порядку потребує вирішення питання визнання юридичних осіб повноцінними суб'єктами адміністративної відповідальності, оскільки існує законодавство передбачає застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення цивільно-правових деліктів, дисциплінарних проступків державних службовців і службовців місцевого самоврядування, порушень з боку суб'єктів владних повноважень, які є предметом розгляду адміністративної юстиції, а також кримінальних за своєю правовою природою правопорушень. А адміністративні санкції і відповідні протиправні діяння розпорешені у 60-ти законодавчих актах.

11. Ініціювати проведення систематизації адміністративного законодавства, яке потребує узгодження та вилучення норм, що втратили чинність.

12. Опублікувати матеріали круглого столу окремим виданням.

Г. І. ЧАНИШЕВА,
доктор юридичних наук

**РЕЦЕНЗІЯ НА КОЛЕКТИВНУ МОНОГРАФІЮ
«ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ ТА БІЛОРУСІ:
ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»,
ЩО ПІДГОТОВЛЕНА ЗА РЕДАКЦІЄЮ
М. ШУМИЛА ТА І. КОМОЦЬКОЇ**

Монографія «Пенсійне забезпечення в Україні та Білорусі: історія становлення та перспективи розвитку» є першим науковим дослідженням українських і білоруських учених проблем пенсійного забезпечення. Оригінальність проекту полягає також у тому, що авторські наукові колективи, маючи подібні плани, працювали окремо один від одного з позицій власного законодавства, розвитку теоретичних пошуків у цій сфері. Окремо слід зазначити, що авторами є не просто науковці зі спеціальності 12.00.05 трудове право; право соціального забезпечення, а провідні вчені, предметом дослідження яких є саме пенсійне і соціальне забезпечення.

Окремо необхідно спинитися на логічності та послідовності змісту наукового дослідження. Так, перший розділ цілком присвячений історичному розвитку пенсійного законодавства на території сучасної України, до яких би держав вона не належала в попередні історичні періоди. Такий же підхід застосували білоруські вчені. Цікаво ознайомлюватися з висновками науковців з України та Білорусі про розвиток того чи іншого законодавства на їх територіях. У дослідженні суттєво поглиблено історичне знання про пенсійне забезпечення в період існування Російської імперії, особливо в частині заснування та функціонування приватно-публічних фондів соціального страхування, які поширювалися на працівників саме приватного сектору економіки.

Вперше в історії науки права соціального забезпечення було проведено дослідження становлення та розвитку пенсійного забезпечення в період існування Австро-Угорської монархії, до складу якої входили українські землі Галичини, Буковини та Закарпаття. Ще одним вагомим кроком у напрямі заповнення білих плям історії пенсійного забезпечення є ґрунтовний аналіз нормативно-правового матеріалу та доктринальних питань у цій сфері в період існування Другої Речі Посполитої Польської. Саме завдяки рецензованому дослідженню було доведено, що на території Галичини та Волині до 1939 р. діяло неабімарківське законодавство.

По-новому проаналізовано та дано оцінку ранньорадянському пенсійному законодавству, новизна критичного аналізу тогочасної політики дала можливість сформулювати висновок, що в перші роки радянської влади пенсійне законодавство вперше в історії людства почало виконувати як каральну функцію, тобто його не призначали або позбавляли усіх, хто відмовлявся підтримувати встановлення радянської влади. У післявоєнний період відкритих проявів каральності вже не спостерігалося, проте законодавство мало дискримінаційний характер, особливо щодо пенсіонування працівників сільського господарства.

Розкрито також основні етапи реформування пенсійної системи України з моменту проголошення незалежності, зосереджено увагу на ключових аспектах пенсійної реформи 2017 р.

Окремо в монографії досліджується проблема застосування пенсійного законодавства. Так, висвітлені практичні та теоретичні питання правозастосовної функції управлінь Пенсійного фонду України, а також питання відповідальності за порушення пенсійного законодавства. Особно наголошується на тому, що особливої уваги потребує не тільки вивчення проблеми відповідальності пенсіонерів, а й представників управлінь Пенсійного фонду, діяльність яких може призвести до порушення права на пенсію.

Особливе місце в дослідженні займає питання застосування міждержавного договору між Україною та Білоруссю у сфері пенсійного забезпечення. Розкрито та проаналізовано положення цієї угоди і зроблено висновок, що вона потребує суттєвого оновлення або підписання нової угоди у цій сфері. У цьому контексті досліджуються також питання пенсійного забезпечення громадян України, які бажають отримувати пенсію в Білорусі, кількість яких суттєво збільшилася після 2014 р.

Цікавим як з теоретичного, так і практичного погляду є дослідження авторських колективів перспектив розвитку пенсійних систем України та Білорусі. Так, українські науковці розгорнуто розкрили питання впливу євроінтеграцій-

них процесів на реформування пенсійної сфери. Окремим питання, яке було досліджене – це рішення Європейського суду з прав людини та його значення для подолання прогалів і колізій в українському законодавстві. Натомість білоруські вчені розкрили питання впливу євроазійської інтеграції Білорусі на формування сучасної пенсійної системи.

Не залишилися без уваги і проблематика форми пенсійного законодавства. Так, автори наводять аналіз світового досвіду в цьому аспекті, а також історія кодифікації соціального законодавства починаючи з 1928 р. У дослідженні розкрито наукову дискусію щодо кодифікації соціального законодавства на рівні кандидатських і докторських дисертацій. Погоджуємося із підсумком наукового пошуку, що для України найбільш прийнятною є німецька модель кодифікації.

Монографічне дослідження виконане на високому науковому рівні, розв'язує низку історичних, теоретичних і практичних проблем, висновки містять наукову новизну, є комплексним і унікальним пошуком.

Т. І. БОНДАРУК,
кандидат юридичних наук.

РЕФОРМАЦІЯ І ПРАВО: ВИКЛИКИ, ВПЛИВИ, ЗНАЧЕННЯ (за історико-правовими методологічними семінарами)

У 2017 р. в Україні на державному рівні відзначалася 500-та річниця початку Реформації. Саме 31 жовтня 1517 р. німецький чернець Мартін Лютер прибав свої 95 тез до брами собору у Віттенберзі. Реформація як велетенський «антропологічний переворот», що розпочався з революційного оновлення найбільш глибоких і фундаментальних уявлень про сутність людини¹, призвела до суттєвих трансформацій в усіх сферах життя, зокрема й у праві.

Реформаційний процес відзначався багатофакторністю, різними часто опозиційними підходами, розтягненістю в часі, нерівномірністю тощо. Він має свою періодизацію, термінологію, проблемне коло, що не знайшло достатньої відображення в царині історико-правової науки. Це зумовлює необхідність як поглибленого змістовного, так і методологічного аналізу основних проблем сучасного реформаційного дискурсу. Власне з'ясуванню деяких з них було присвячено цикл методологічних семінарів «Реформація і право», проведених у відділі історико-правових досліджень протягом 2017 року.

Так, 20 квітня 2017 р. з доповіддю «Реформація церкви і реформація права» виступила завідувач кафедри теорії та історії держави і права Міжнародного гуманітарного університету (Одеса), доктор юридичних наук, професор *Н. М. Крестовська*. Доповідка проаналізувала правові та політичні складові частини вчення Мартіна Лютера та простежила їхній вплив на становлення модерної держави та сучасного права.

Відзначивши, що Мартін Лютер, як і його послідовники, небагато уваги приділяв власне правовим питанням, доповідач констатувала, що жоден